

Boze koning met gouden pendule

natuurdagboek 25 april 2014

Eén van de wonderlijkste vogels die we in Costa Rica zagen, vond ik de Montezuma oropendola. Felgekleurde, vrij grote vogels, die met veel lawaai bakkeleien en in groepen door de bomen ravotten. Een soort kraaien leken ze me. Maar het waren wevers, ze vlechten grote nesten die met enkele tientallen bijelkaar in een boomkruin hangen. Gids Luc Delvaux wist hun naam: Montezuma oropendola. Okee, en in het Nederlands? Hetzelfde.

Oropendola betekent iets als gouden pendule, en daar zal hun knalgele staart wel de oorzaak van zijn. Montezuma was een Aztekenkoning die zijn rijk in Midden-Amerika uitbreidde. De naam betekent 'boze koning'. Het uitbreiden van rijken klinkt in geschiedenisboeken als heldendaad, maar betekent meestal een slachtpartij.

Er was nog een Aztekenkoning die Montezuma heette. Ook hij

was een boze die het rijk uitbreidde. Totdat conquistador Hernán Cortés uit Spanje kwam. De Azteken zagen hem als god van de vernietiging. Montezuma wilde hem afschepen met goud, maar toen Cortés goud zag, was hij niet meer te houden en werd het Aztekenrijk vernietigd, precies volgens de voorspelling. Voorspellingen roepen hun eigen uitkomst soms op.

Waarom de vogels Montezuma heten, weet ik niet. Misschien werden ze boos gevonden vanwege hun schelle, niet zo oorstrelende gekrakeel. Hun brutale gedrag werd misschien als overheersend beschouwd. Of misschien werd zijn gouden staart met de Azteken geassocieerd. Ze eten vruchten, bessen, noten, bloemen en insecten. Hun eieren en kuikens worden door apen en boomslangen gegeten. Of een kolonie van tientallen schreeuwerds de eierrovers verjaagt of juist lokt, is onbekend.

KOOS DIJKSTERHUIS

Montezuma oropendola. FOTO MIEKE LOOS

50.000 euro voor leeuwen, kikkers en albatrossen

Een leeuwenverdediger, een kikkerpredikant en een beschermheer van verdrinkende albatrossen. Vandaag krijgen drie winnaars de Future for Nature Award uitgereikt, een prijs voor getalenteerde natuurbeschermers. De Amerikaans-Egyptische Leela Hazzah, de Ghanese Ofori Boateng en de Zuid-Afrikaanse Bronwyn Maree zijn verkozen. Zij ontvangen, naast een bokaal, een geldbedrag van 50.000 euro.

Leela Hazzah werkt in Kenia samen met de Masai-stam om de leeuwen daar te beschermen. Inmiddels zijn er zo'n zeventig Kenianen en Tanzanianen actief als 'leeuwenbeschermers'. Zij beschermen samen zo'n 4400 vierkante kilometer van de leefomgeving van het roofdier.

Caleb Ofori Boateng zet zich in voor de bedreigde Togolese *slippery frog*, een zeldzame kikker die met

uitsterven wordt bedreigd, doordat hij door de lokale bevolking massaal gegeten wordt. Onder meer in de plaatselijke kerk informeert Ofori Boateng tijdens diensten de bevolking over het risico dat de soort uitsterft.

Bronwyn Maree, de derde prijswinnaar, strijdt tegen verdrinkende albatrossen. Bij de zogeheten *longline fishery*, die bij de tonijnvangst wordt gebruikt, vallen veel slachtoffers onder vogels. Zodra ze het aas proberen te pakken, blijven de albatrossen hangen aan de haken die aan kilometers lange vislijnen in zee neergelaten worden. Naar schatting verdrinken er per jaar alleen al in Zuid-Afrika drieduizend tot vijfduizend zeevogels. Met de Albatross Task Force (ATF) werkt Maree met lokale vissers aan nieuwe vistechnieken.

REDACTIE GROEN

App maakt bos en hei spannend voor kind

Wil de beeldbuisjeugd van nu niet meer de natuur in? Wel als je de smartphone meeneemt tijdens een boswandeling, zegt Jolanda Pikkaart.

TEKST **Hans Marijnissen**

Het is wel even wennen als je met Jolanda Pikkaart door het bos loopt. Bijvoorbeeld door de ruige stukjes net buiten het park van kasteel Groeneveld in Baarn. Het ene moment fotografeert ze met haar smartphone een ontluikende knop, om thuis na te gaan van welke boom deze is. Dan weer neemt ze een schrille schreeuw op van een of andere vogel, voor determinatie op een later moment. Via GPS kijkt ze hoe de route verder loopt. En komt ze ergens een informatiebord met QR-code tegen, dan tovert ze op haar scherm de foto's die bij de tekst horen.

De nieuwe technologische hulpmiddelen kunnen de natuurbeleving enorm verrijken en verdiepen, zegt Pikkaart. "Niet dat je constant met je mobiel of tablet in handen door het bos moet lopen. Natuur blijft iets van zelf waarnemen, horen, ruiken en vies worden van de modder. Maar soms is het juist leuk om je smartphone wél uit je zak te halen."

Ze geeft het voorbeeld van een vakantie in Frankrijk toen ze met haar twee kinderen een vogel hoorde die ze niet konden thuisbrengen. Daar kun je je schouders over ophalen, maar haar dochter van acht en zoon van tien namen de roep op, en vergeleken die 's avonds bij het huisje via een determinatie-app met de geluiden van andere vogels. "Bleek het om een dwergooruiltje te gaan. Dat is toch hartstikke leuk? Die ervaring vergeten ze nooit meer."

Veel volwassenen, vooral de wat traditioneel ingestelde natuurvorsers, spreken schande van kinderen met beeldbuisogen die amper nog zijn warm te krijgen voor een lekkere boswandeling. De 'e-generatie' is niet van de joystick af te brengen, ook al worden er complete 'Avatar-bossen' aangelegd met plekken die lijken op de omgeving van computerspelletjes.

Verkeerde benadering, vindt Pikkaart. "Het probleem is er wel degelijk: veel kinderen ko-

men niet meer met enige regelmaat in het bos." Maar probeer niet het landschap te herscheppen tot een computerspel, zegt ze. Zet de digitale techniek liever in om de bestaande natuur voor kinderen beter toegankelijker te maken. "Het bos of de hei wordt met behulp van games en natuur-apps spannender en ze beleven die natuur intenser."

Digitale boswachter

Dan moet je als ouder of leerkracht wel weten waar je 'de digitale boswachter' kunt vinden en hoe je die kunt inzetten. Daarom schreef Pikkaart het boek 'Met je smartphone het bos in'. Naast de inleidingen en allerlei verhandelingen over het onderwerp 'kind en natuur', staat het boordevol tips over praktische toepassingen. Van apps tot sites, natuurgadgets en interactieve natuurboeken, CSI met uilen en muizen, en Webquest waarmee kinderen hun kennis van de natuur kunnen testen. Geen verhaal is langer dan één pagina, en daarmee leest het boek van Pikkaart als een site.

Ze was als kind een fervent lezer, en wilde naar de Schrijversvakschool om daarna een roman te schrijven. "Net als Anne Frank en nog duizenden andere meisjes." Pikkaart was ook een 'groen' kind dat was gegrepen door de natuur. Met de komst van het internet kreeg ze er nog een passie bij. "Ik ben altijd gefascineerd geweest door de digitale mogelijkheden. Want wat een kennis komt er via internet vrij."

Het is dus niet zo vreemd dat Pikkaart schrijvend haar brood verdient, vooral op internet: met natuurblogs en de ontwikkeling van groene sites voor kinderen. "Een paar jaar geleden kreeg ik het gevoel dat ik het niet langer bij blogs kon laten. Ouders en leerkrachten klagen dan wel dat de kinderen van nu niet meer naar buiten gaan, maar ze misten het instrument om ze daartoe te stimuleren. Er moest een praktisch boek als hulpmiddel komen. En dat is er nu."

Stemmen voor Europa?

Het **Kieskompas** helpt.

www.trouw.nl